ЕГЕМЕН ҚАЗАҚСТАН

№506-512 (26355)
30 ҚАРАША
СЕЙСЕНБІ
2010 ЖЫЛ

ISSN 1999-9720

Жалпыұлттық республикалық газет • 1919 жылғы 17 желтоқсаннан шыға бастады • www.egemen.kz

ЕҚЫҰ-ға мүше елдер мемлекет басшыларының Астанада өтетін Саммитін жүрек лүпілдей күтіп отырмыз. Келген меймандар еліміздің қонақжайлығына көзі қанып, көңілі толып кетеріне еш күмән жоқ. Өйткені, қонақжайлық қасиетіміз халқымыздың дәстүрі арқылы тереңнен тамыр тартқан ұлттық үрдіс болып табылады.

ЕЛОРДА САММИТКЕ САҚАДАЙ САЙ

Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев Астана қаласының әкімі Имангали Тасмағамбетовті қабылдады, деп хабарлады Қазақстан Республикасы Президентінің баспасөз қызметі.

Президент Қазақстан ЕҚЫҰ-ның Саммиті қарсаңында тұрғанын атап өтті. Астанаға 75 ресми делегация, сондай-ақ халықаралық ұйымдар мен БАҚ өкілдері келеді. Қонақтардың саны 5 мыңнан асады.

— Біз үшін, әсіресе біздің жаңа елордамыз үшін бұл бір жағынан, аса жауапкершілік, екінші жағынан, үлкен құрмет. Мен қонақтарды әуежайдан бастап күтіп алып, оларды қонақ үйлерге орналастыру үшін Астанада көптеген жұмыстар атқарылғанын білемін. Қалада көшелер абаттандырылды, қауіпсіздік, қалалық көліктің қозғалу бағыты, бос уақытты ұйымдастыру мәселелері ойластырылды, — деді Президент.

Кездесу барысында И.Тасмағамбетов Президентке қаланың алда өтетін ЕҚЫҰ-ның Саммитіне әзірлігі туралы баяндады. Әкім қазірдің өзінде 1,5 мыңнан астам шетелдік қонақ келгенін, олар 68 қонақ үйге орналастырылғанын мәлімдеді. Қонақтар бос уақыттарында елорданың әсем ғимараттарымен танысып, қаланың қонақжай дәстүріне қанығатын болады.

— Сіздің тапсырмаңызға сәйкес, барлық нысандар, соның ішінде, жол инфрақұрылымдары, қонақ үйлер, мейрамханалар, сондай-ақ Саммит жұмысы өтетін орындар дайын. Біздің қонақтарымыздың көңілінен шығады деп ойлаймын, — деді И.Тасмағамбетов.

Кездесудің аяғында Президент қазақстандықтар Саммиттің өткізілуін қолдап, көптеген хаттар жолдағанына, ал БАҚ материалдар жариялағанына тоқталды. Қазақстандық бизнестің өкілдері Саммиттің өтуіне қаржылық қолдау көрсетуде.

— Бұл үшін барша қазақстандықтарға рахмет. Біз Саммитті жоғары деңгейде өткізу үшін қолымыздан келгеннің бәрін жасаймыз, — деді Нұрсұлтан Назарбаев.

Суретті түсіргендер С.БОНДАРЕНКО, Б.ОТАРБАЕВ.

Президент поштасынан

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАР ТІЛЕГІ ҮЛКЕН ЖИЫН ҮСТІНДЕ

Мемлекет басшысының атына Қазақстан халқы Оңтүстік Қазақстан облыстық Ассамблеясының сессиясында қабылданып, 18 этно-мәдени орталықтың төрағалары қол қойған хат келіп түсті, деп хабарлады Қазақстан Республикасы Президентінің баспасөз қызметі.

Хатта Оңтүстік Қазақстан облысының тұрғындары республиканың барша азаматтарымен бірге халықаралық өмірдің айтулы оқиғасына айналатын жаһандық форумға — ЕҚЫҰ саммитіне әзірлік барысын айрықша мақтаныш және қуаныш сезімімен қадағалап отырғаны хабарланған.

"Осы заманғы әлем құрылысы тарихының маңызды беті біздің көз алдымызда және бейбіт бастамаларын әлемдік қауымдастық орынды түрде атап отырған Қазақстанның Тұңғыш Президентінің тікелей қатысуы жағдайында жазылып жатқанын қуанышпен атап өтеміз. Біз өзімізді бүкіл елімізбен бірге жоғары ұйымдық деңгейде, біздің халқымызға тән қонақжайлық жағдайында өтетініне сенімді шараның қуанышты иелеріміз деп санайтындықтан, осынау оқиғаға қатысты болу мүмкіндігіміз бар.

Құрметті Нұрсұлтан Әбішұлы, Сіздің басшылығыңызбен Қазақстан дүние жүзіне ядролық сынақтардан бас тарту туралы бірінші болып жария етті; Еуразиялық идеяның және интеграцияның бастамашысы болды; этносаралық және ұлтаралық келісімнің бірегей моделін — Қазақстан халқы Ассамблеясын құрды; елорданы көшіру және жаңасын — Астананы салу жөніндегі батыл да тарихи жобаны іске асырды.

Мемлекеттің тарихи шежіресі біздің еліміздің халықаралық аренадағы беделін бұрынғыдан да нығайта түсетін оқиғамен толығатыны қуанышты жәйт. Өйткені, әлемдік тәртіптің өзекті проблемаларын реттеу мақсатында келіссөз үстеліне бірнеше ондаған мемлекеттердің басшылары отыратын болады.

Сіз, Нұрсұлтан Әбішұлы, оңтүстікқазақстандықтар Сізді қолдайтынын білсе дейміз. Біздің жүректеріміздің бүлкынысы мен ең ыстық тілектеріміз Сізге күш және саулық берсін.

Көпұлтты Қазақстан халқына соғыстың, қуғын-сүргіннің, аштықтың, күйреудің не екенін түсіндіріп жатудың қажеті жоқ. Қазақтар мен орыстар, еврейлер мен немістер, түріктер мен гректер, тағы да жүзден астам ұлт өкілдері иық түйістіре отырып, өтуге тура келген қайғы-мұң, ауыртпалық, көз жасы адамдарды топтастырып, берік достастырып, зорлық пен әділетсіздік ешқашан мақсатқа жетудің тиімді құралы болмағанын және болмайтынын дәлелдеп берді.

Бүгінде сол көшпенділердің ұрпақтары өздерін Тәуелсіз Қазақстанның азаматтары деп мақтанышпен атап, оны өздерінің Отаны санайды, осында отбасын құрып, бала тууда, елдің болашағын өз қолдарымен жасауда.

Әлемдік қауымдастықтың өкілдерін біз түрлі ұлт адамдарының арасындағы сенімді нығайтуға, Отан тағдыры үшін ортақ жауапкершілік дәстүрлерін молықтыруға, этносаралық және конфессияаралық салаларда ашықтықты сақтауға, бейбітшілік пен келісімнің негізі ретінде төзімділікті дамытуға шақырғанымызға және бұдан былай да шақыратынымызға сендіргіміз келеді", делінген хатта.

АҚМОЛДА ӨЗГЕРІС МОЛ

Мемлекет басшысының атына Ақмола облысының Ақмол ауылының тұрғындарынан ұжымдық хат келіп түсті, деп хабарлады Қазақстан Республикасы Президентінің баспасөз қызметі.

Целиноград ауданының әкімшілік орталығының тұрғындары Мемлекет басшысына аудан орталығын дамыту мәселелеріне, ауылдың өмірлік қамтамасыз етілуіне және инфрақұрылымының бірқатар мәселелерінің шешімін табуына көңіл бөлгені үшін ризашылықтарын білдірген.

Ақмолдықтар елді мекенде жиырма жылға жуық уақыт тұрғындарды ауызсумен үздіксіз қамтамасыз етуде проблема болып келгенін баяндайды. Алайда, өткен жылғы тамызда Елбасы ауылға келіп-кеткеннен кейін мұнда елеулі өзгерістер болды.

"Президенттің тапсырмасы бойынша облыс және аудан басшылығы тарапынан аталған мәселені шешу үшін шаралар қабылданды, — деп жазады ауыл тұрғындары. — Бүгінгі күні пәтерлерге ауызсу тәулік бойы жеткізілуде, оның сапасы да жақсарды.

Сондай-ақ жылумен жабдықтау жүйесінің жұмысын жақсарту жөнінде шаралар қабылданып, кенттегі жолдарға және көп қабатты үйлерге жөндеу жұмыстары жүргізілді.

Сіздің тапсырмаңыз бойынша жаңа балабақша пайдалануға берілді. Бұл — аудан орталығы үшін үлкен оқиға. Бүгінде Ақмолдың келбеті жарқырай түскен".

Ауыл тұрғындары мемлекеттік саясаттың нәтижесінде еліміздің ауылдары абаттанып келе жатқанын, қазақстандықтардың өмір сүру деңгейі артып, өмір сүру жағдайы жақсарғанын айтып, Президентке өз алғыстарын жеткізеді.

"Сізге, Нұрсұлтан Әбішұлы, денсаулық, бақыт және біздің мемлекетімізді дамыту, әрі одан әрі гүлдендіру жолындағы жемісті қызметіңізге ұзақ жыл тілейміз!", делінген Ақмол ауылы тұрғындарының хатында.

Тәуелсіздік тартуы

114 ОТБАСЫ ПӘТЕРЛІ БОЛДЫ

Сатыбалды СӘУІРБАЙ, "Егемен Қазақстан".

Ақтөбе қаласында құрылыс индустриясы қарқынды дамып келе жатқанын бұрындары да жазғанбыз. Осының дәлеліндей, облыс орталығында соңғы жылдары бой көтерген "Болашақ" шағын ауданында 114 пәтерлі жалдық тұрғын үй пайдалануға берілді. Жаңа тұрғын үйден баспаналы болғандардың қуанышын бөлісуге облыс әкімі Елеусін Сағындықовтың өзі келді. Талай жыл баспананың тауқыметін тартқан ақтөбеліктердің қуанышында шек жоқ. Салтанатты сәтте сөз алған облыс басшысы соңғы алты жылда 1 600 мың шаршы метр тұрғын үй салу жоспарланса, осы кезеңде 2 300 мың шаршы метр тұрғын үй пайдалануға беріліп отырғанын, жоспардың шағурлым асыра орындалғанын жеткізді.

Мұндай табыстың Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың сара саясаты нәтижесінде мүмкін болғанын атап көрсетті. Үстіміздегі жылдың аяғына дейін облыс орталығындағы 12 Б шағын ауданында тағы да екі тұрғын үй пайдалануға берілмек. 96 пәтерлі жалдық және 129 пәтерлі ипотекалық тұрғын үйлерде қоныс тойлары тойланатын болады.

Содан кейін Елеусін Наурызбайұлы жаңа үйден баспаналы болғандарға пәтер кілттерін тапсырды. Жалпы, бұл жолы пәтерлер тұрғын үйге мұқтаждар кезегіне тіркелген азаматтарға, көп балалы отбасыларға, ауған соғысына және Чернобыль апатының салдарын жоюға қатысушыларға, зейнеткерлерге, мұғалімдерге, оралмандарға, мүгедектерге берілді. Алғашқылардың қатарында пәтер кілті қолына тиген Өзбекстаннан атамекенге қоныс аударған ерлі-зайыпты Орман Балсеріков пен Несібелі Балжанованың қуанышы қойындарына сыймауда. Олар бес бала тәрбиелеп өсіріпті. Бәрі де ат жалын тартып мінер азамат болған. Балалары үйленіп, қыздары тұрмыс құрған бақытты отбасы. Отағасы Орман Балсеріков атамекенге оралғандарына еш өкінбейтінін, Елбасының және елдің қамқорлығын жете сезініп отырғандарын айтты. Облыс басшысы жаңа қоныстанған Әлия Төрениязованың пәтерінде болып, Ресейден ата-бабасының туған топырағына оралған қарындасымызға ас үй жиһазын көрімдікке ұсынды.

2008-2010 жылдарға арналған тұрғын үй құрылысын дамытудың бағдарламасы аясында салынған тұрғын үйдің 70 пәтері бір бөлмелі, 44-і екі бөлмелі. Тұрғын үй құрылысына республикалық бюджеттен 328,3 миллион теңге қаржы бөлінген. Жалдық тұрғын үйді "Аспан-Плюс" ЖШС қысқа мерзімде салып, Тәуелсіздік күні қарсаңында пайдалануға берді. Осы бағдарлама аясында салынған жалдамалы тұрғын үйлер көлемі 28,7 мың шаршы метрді құрайды.

Ақтөбе облысы.

ҮЛЕСКЕРЛЕР МӘСЕЛЕСІ ҚАРАЛДЫ

27 қарашада Үкімет үйінде Премьер-Министр Кәрім Мәсімовтің төрағалығымен үлескерлік құрылыстағы проблемалық мәселелерді шешу жөніндегі бірыңғай үйлестіру кеңесінің кезекті отырысы өтті, деп хабарлады Премьер-Министрдің баспасөз қызметі.

Отырыс барысында үлескерлердің қатысуымен салынған тұрғын үй құрылысы нысандарын аяқтау мәселелері талқыланды. Сондай-ақ, үлескерлерге келтірілген зиянның орнын толтыру үшін өз істеріне жауапсыз қараған құрылыс компаниялары иелерінің активтерін, оның ішінде — шетелге заңсыз шығарылған капитал және мүліктерін қайтару бойынша мемлекеттік органдардың бірлескен іс-қимылының жоспарын іске асыру барысы қарастырылды.

САЛМАҚТЫ ИДЕЯЛАР МЕН САЛИҚАЛЫ БАСТАМАЛАР САЛТАНАТЫ

Қасым-Жомарт ТОҚАЕВ, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Төрағасы, ЕҚЫҰ Парламенттік Ассамблеясының Вице-президенті.

ЕҚЫҰ-ның Астанадағы Саммиті XXI ғасырдың аяқталып келе жатқан онжылдығындағы аса ірі халықаралық оқиға ретінде тіркеліп, тәуелсіз Қазақстан жылнамасына жарқын парақ болып жазылатыны еш күмән туғызбайды.

Біздің мемлекетіміздің Көшбасшысына осыдан шамалы уақыт қана бұрын орындалмайтын арман сияқты болып көрінген мәселені жүзеге асыру қолынан келді. ЕҚЫҰ-ға тек 1992 жылы ғана мүшелікке өткен Қазақстан осы беделді ұйымның басқару тізгінін қолына ала білді. ЕҚЫҰ-ға мүше мемлекеттердің барлығының келісімін иеленген еліміз Ванкуверден Владивостокқа дейінгі кеңістікте жатқан географиялық ұлан-ғайыр аумақта ұйымға төрағалықтың құрметті де жауапты құқын алып қана қоймай, өзінің елордасында 11 жыл бойы өтпей келген Саммитті ұйымдастыру құрметіне лайық деп табылды!

Шын мәнінде тәуелсіздігіне 20 жыл да толмаған жас мемлекет үшін бұл орасан табыс, өйткені, бүкіл әлемдік қоғамдастық біздің мемлекетіміздің әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси дамуындағы таңдап алған бағытының дұрыстығын осы қадамы арқылы да мойындады деп білеміз. "Назарбаев моделі" немесе "Қазақстан жолы" Отанымыздың аясынан әлдеқайда асып, халықаралық пішінге ие болды. Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалығы, іс жүзінде, Қазақстан Президентінің салмақты идеялары мен салиқалы да көреген бастамаларының салтанат құрып отырғанын айғақтап берді. Ол ЕҚЫҰ қызметіне адам айтқысыз серпін берген төрағалықтың бұрын-соңды болмаған бағдарламасын ұсынып, халықаралық сарапшылар мен шетел мемлекеттерінің басшылары ұйымның "екінші тынысы" туралы әңгіме қозғай бастады.

Қазақстан Көшбасшысының ЕҚЫҰ-ға бейнеүндеуінде жарияланған атақты "төрт Т" — (trust, tradition, transparency, tolerance — сенім, дәстүр, ашықтық, төзімділік) қазіргі заманғы халықаралық қатынастар философиясын айтарлықтай байытып, еуроатлантикалық және еуразиялық қауіпсіздіктің нақты проблемаларын шешуде оған қажетті үйлесім мен нысаналылық берді.

Қазақстан ЕҚЫҰ-ға төрағалықты ұйым үшін күрделі кезеңде қолға алды. 2008 жылдың тамызында орын алған Кавказдағы қайғылы оқиғалар әлі де естен шыға қойған жоқ. Сол тұста өзінің атауында қауіпсіздік және ынтымақтастық секілді аса маңызды категориялар белгіленген ЕҚЫҰ іс жүзінде салдары айтарлықтай геосаяси жанжалды реттеуден шеткері қалды. "Атлантикадан Оралға дейін" жалпыеуропалық қауіпсіздік тұжырымдамасы жаңа геосаяси жағдайларда өзінің кемшін тұстары бар екенін және жағдайға бейімделмегендігін көрсетті. Қауіпсіздіктің бөлінбейтіндігі деген түсініктің өзіне күмән келтіріліп, бір-біріне қарсы тұратын лагерьлер, яғни халықаралық қоғамдастық әлемді бөліп-жаратын бөлу желісі пайда болғаны туралы қауіп білдіре бастады. "Қырғи-қабақ соғыс" кезіндегі ойлау мүмкіндігі Жаңа Еуропа үшін Хельсинки Қорытынды актісі мен Париж Хартиясында белгіленген негіз қалаушы қағидаларда көрініс беріп, қазіргі заманғы халықаралық өмір шындығынан үзіліп қалған сипаттағы игілікті тілектер кейпін кие бастады. Аталған құжаттарға әркез сілтеме жасалатын, бірақ іс жүзінде олар саяси конъюнктураға байланысты іріктеліп пайдаланылатын. Еуропадағы кәдімгі қарулы күштер туралы шарт іс жүзінде күшін жоғалтып отыр. Сондықтан ЕҚЫҰ жаңа идеяларды, түбегейлі қайта құруларды нақты қажетсінді.

Дейтұрғанмен, ұйым Астанадан өзіне керекті серпін алып, қайта жаңғыру үшін жаңа күшке ие болды. Халықаралық саяси топтар мына мәселеге назар аударды: қазақстандық дипломаттар ЕҚЫҰ-ны ешқашан бей-берекет сынаған жоқ және тіпті ұйымның Демократиялық институттар және адам құқықтары жөніндегі бюросы секілді институттың өзіне басы артық сөз айтқан емес. Біздің еліміз ашық пікір алмасуларға дайын екендігін ашық көрсетіп, ЕҚЫҰ-ны реформалау қажеттігіне нақты тұрды. Бірақ өзінің негіз қалаушы қағидалар мен Хельсинки актісіне жақындығынан ешқашан бас тартқан емес. Ал ұйымның реформасы туралы айтқанда, еліміз оның қызметіндегі үш өлшемге — мейлі ол созылмалы жанжалдар, этносаралық және конфессияаралық келіспеушіліктер, қоршаған ортаны қорғау, экономикалық өзара іс-қимылды нығайту мәселелерінде болсын — зардабы тимейтіндей деңгейде жүргізілгенін қалайды. Сарапшылар қоғамдастығының ортақ мойындауы бойынша, бұл табысқа жетелейтін дұрыс стратегия болып табылады. Қазақстан аса көкейкесті халықаралық проблемаларды қарастыруда қазіргі заманғы әлем тәртібінің барлық нюанстарын, конструктивизм мен жауапкершілікті терең түсінетінін тағы да көрсетіп берді.

ҰЙЫМНЫҢ МИНСК ТОБЫМЕН КЕЗДЕСУ

Кеше Астанада ЕҚЫҰ Саммиті қарсаңында Ұйымның Іс басындағы төрағасы, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік хатшысы — Сыртқы істер министрі Қанат Саудабаев Таулы Қарабақ жанжалының ағымдағы жағдайы мен реттеу перспективаларын талқылау мақсатында ЕҚЫҰ Минск тобының тең төрағаларын қабылдады. Кездесуге сондай-ақ ЕҚЫҰ Іс басындағы төрағасының созылмалы жанжалдар жөніндегі Жеке өкілі елші Анджей Каспжик қатысты, деп хабарлады ҚР СІМ-інің баспасөз қызметі.

Ресей Федерациясының елшісі Игорь Попов пен АҚШ елшісі Роберт Брадтке ЕҚЫҰ-ның Іс басындағы төрағасын жанжалды реттеу жөніндегі жұмыс нәтижелері туралы, оның ішінде өздерінің өткен аптада Әзірбайжан мен Арменияға сапарларының қорытындылары туралы хабардар етті.

Қ.Саудабаев Қазақстанда және тұтастай алғанда ЕҚЫҰ-да Ұйымның алда болатын Астана Саммиті болашақ реттеуді ілгері жылжытуға жеделдік қосып, проблемаларды бейбіт жолмен шешуге көмектесетініне шын көңілден сенетіндерін атап көрсетті.

* * *

Сол күні Қазақстан Республикасы сыртқы саясат ведомствосының басшысы Әзірбайжан сыртқы істер министрі Эльмар Мамедьяровпен телефон арқылы сөйлесті.

Сұхбаттастар алдағы ЕҚЫҰ Саммитіне дайындық барысы мен оны мазмұндық жағынан толықтыру жайын талқылады. Қ.Саудабаев пен Э.Мамедьяров алдағы жоғары деңгейдегі кездесуде нақты шешімдер қабылдаудың маңызы жоғары екендігін атап көрсетті. Өйткені, ол ЕҚЫҰ-ны одан әрі дамытудың перспективаларын айқындап қана қоймай, сонымен қатар, Ұйым жауапкершілігі аумағындағы қауіпсіздік пен ынтымақтастықты нығайтуға айтарлықтай үлес қосатын болады.

АДАМЗАТТЫҢ ШАҒЫН МОДЕЛІНЕ АЙНАЛҒАН МЕМЛЕКЕТ

Кеше Астанадағы Ұлттық академиялық кітапханада "Қазақстанның ЕҚЫҰ-дағы төрағалығы: Сенім. Дәстүр. Ашықтық. Төзімділік" атты кітаптың тұсаукесер рәсімі болып өтті.

"Жаңа Қазақстан" сериясымен шыққан бұл кітап Президенттің Баспасөз қызметі мен еуропалық атақты ғалым-саясаттанушылардың бірлесіп іске асырған жобасы екен. Басылымда ЕҚЫҰ-дағы төрағалық — Тәуелсіз Қазақстан тарихындағы маңызды кезеңнің бірі болып табылатыны ашып көрсетілген.

Тұсаукесер рәсімін Ресей Ұлттық стратегиялар институтының халықаралық жобалар жөніндегі директоры, саясаттанушы Юрий Солозобов жүргізіп отырды. Бұл жоба ТМД елдері саясаттанушыларымен қатар, Германия, Франция сияқты елдер ғалымдарының, мәселен, профессор Жоффруа-Ириекс Блетонның, доктор Маттиас Дорнфельдтің және басқалардың қатысуымен іске асырылды, деді Ю.Солозобов. Әрине, біз бұл жобаны тек ресейлік ғалымдардың күшімен де іске асыра алатын едік, бірақ Ресей Қазақстанның стратегиялық әріптесі болған соң оның ғалымдарының пікірлері біржақты болып кетер деген оймен біз еуропалық ғалымдардың да пікірлерін келтіргенді жөн көрдік. Техникалық тұрғыдан алғанда, кітаптың шығарылымында мін жоқ, оны мен полиграфиялық өнердің жәдігері деп бағалар едім. Мазмұны да сыртқы көрінісінен кем болмасына кепілдік бере аламын. Президенттің Баспасөз қызметінің көмегі арқасында біз кітапқа Вашингтонда ядролық қаруға қарсы болған конференция және басқа да әлемдік форумдардағы фотосуреттерді қоса алдық. Президент Нұрсұлтан Назарбаевтың "New Europe" журналы мен "International Herald Tribune" газетіне берген сұхбаттары да кітаптан орын алып, оның мазмұнын байыта түсті. Авторлар қазақстандық төрағалықтың мақсаттары мен міндеттерін терең ашуға тырысқан. Әлемдік лидерлер деген тарауда олардың Қазақстан төрағалығы туралы пікірлері келтірілген. Онда қазақстандық төрағалықтың жетістіктері, соның ішінде Президент Нұрсұлтан Назарбаевтың жеке еңбегі туралы молынан айтылған.

Осылай дей келіп, Ю.Солозобов саясаттанушылардың негізгі тұжырымдарына тоқталып өтті. Қазақстан туралы айтқанда қай кезде де

МАҢЫЗДЫ МИССИЯНЫҢ МӘРТЕБЕЛІ МЕЖЕСІ

(Соңы. Басы 1-бетте).

Қазір шет елдерде ЕҚЫҰ-ға төрағалық ету мен Астанада оның Саммитін өткізу жөніндегі Қазақстан үшін тағдыршешті, тарихи шешім халықаралық беделі аса жоғары Ұлт Көшбасшысы Н.Назарбаевтың арқасында қабылданғанын ашық айтады. Өзінің мазмұны мен ішкі қысымы бойынша айтарлықтай күрделі халықаралық науқанның, яғни Қазақстан кандидатурасын жылжытудың көш басында нақ Елбасының өзі тұрды. Нұрсұлтан

САЛМАҚТЫ ИДЕЯЛАР МЕН САЛИҚАЛЫ БАСТАМАЛАР САЛТАНАТЫ

Әбішұлы Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалығы тақырыбын қозғамаған бір де бір келіссөз жүрген емес. Оның үстіне мұны өз әрекетіне деген сеніммен жүзеге асырды. Қазақстан Көшбасшысының дәлелдері мен дәйектерін тыңдаған шет мемлекеттер басшылары көбіне өңірлік және халықаралық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, этносаралық келісім мен дінаралық толеранттылықты нығайту, демократиялық құндылықтар мен азаматтық қоғам құруды ілгері жылжыту сияқты бағыттарда орасан зор жұмыс атқарған Қазақстан ЕҚЫҰ-ны басқару құқына сөзсіз лайық деген тұрғыдағы пайымдарға пейілділік танытты және еліміздің ұйымды жаңғырту үшін оған жаңаша серпін беретіндігіне сенім білдірді.

Мұны мен әдемі сөз үшін емес, алдында бүкіл батыс мемлекеттері қоғамдастығы тік тұрған өте күрделі жағдайда өткен келіссөздер үдерістерінің барлық драматизмін оқырмандарға жеткізуге әрекеттенгендіктен айтып отырмын. Шешуші сәт, ашығын айтқанда, Президент Н.Назарбаевтың 2006 жылғы қыркүйектегі АҚШ-қа сапары барысында туындады. Ақ үйдің ЕҚЫҰ-ға төрағалық миссиясын жақын жылдары Қазақстанға беру перспективасына аса ұстамды көзқарасын есепке алған Нұрсұлтан Әбішұлына еріп жүрген делегация мүшелері Дж.Бушпен келіссөздер кезінде онымен аталған

Қазірде, 2010 жылдың соңында ЕҚЫҰ-ға мүше мемлекеттер басшылары, дипломаттар мен сарапшылар Қазақстанның ұйым жетекшісі ретіндегі жұмысы ерекше табысты және тиімді болды деген ортақ пікір білдіріп отыр.

тақырыпта әңгіме қозғамауды немесе мәселені кездесу соңына қарай көтеруді ұсынған жөн деген ұстанымда болды. Бірақ біздің Көшбасшымыз басқаша қадамға барды: ЕҚЫҰ-ға төрағалық тақырыбын әңгіменің ең бас жағында қозғап, осынысымен АҚШ президентіне оны басым тақырып деп санайтынын кесімді түрде аңғартты.

Келіссөздердегі мұндай бетбұрыс Ақ үй иесі үшін толық күтпеген жағдай болғандықтан, ол мемлекеттік хатшысына қайырылып: "Біз әлі де осы ұйымға мүшеміз бе?" деп сұрады. Мұнысы тақырыптан әзіл арқылы құтылуға әрекеттенгендіктің белгісі еді. Бірақ артынша қазақстандық әріптесін ЕҚЫҰ-ның аса бір жағымсыз ұйым екенін, оны барлық мемлекеттер күн сайын үлкейткіш шынымен қарайтынын, оның үстіне төпелеп сынайтынын айтып, мұндай ниетінен айнытуға тырысты. Алайда, біздің Президент қайтпайтындығын танытып, сабырлы әрі сенімді түрде өз елінің кандидатурасы пайдасына сөз қозғады. Сөйтіп, шешім қабылдау тетігі арбаның майланбаған доңғалағы секілді шықырласа да өзінің дәйекті қозғалысын бастап кетті.

Алғашқы үміт отын жаққан белгі 2006 жылдың қарашасында өткен сыртқы істер министрлерінің Брюссель кездесуі кезінде берілді. Қазақстанның төрағалығы бойынша шешімнен бас тартылады деп дәмеленген мысық тілеулілердің түрлі пессимизмдері мен скепсистеріне қарамастан, сыртқы саясат ведомстволарының басшылары қалыптасқан регламентке сәйкеспесе де аталған тақырыпты талқылауды 2007 жылы дәл бүгін, 30 қарашада болатын Мадрид кездесуіне дейін шегере тұру туралы парасатты шешім қабылдады. Бұл Президент Н.Назарбаевтың табанды және көрегенді ұстанымының тікелей нәтижесі болатын.

Сол жыл біздің еліміз үшін саяси-дипломатия саласында бұрын-соңды болып көрмеген белсенді кезең болды. Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалығы туралы мәні жөнінен тарихи деп тануға тұрарлық консенсусты шешім Президент Н.Назарбаевтың екіжақты деңгейде және көпжақты пішінде жүргізген келіссөздері барысында қабылданды десек, артық айтқандық емес. Қазақстан ЕҚЫҰ жетекшілігі лауазымына Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы атынан ұжымдық кандидат ретінде ұсынылса, мұның өзі түйіні оңай тарқатылған іс болған жоқ және біздің басшылық тарапынан үлкен күш-жігер жұмсауды талап етті. Нұрсұлтан Әбішұлы ТМД-ның негізін қалаушы және 1991 жылдың 21 желтоқсанында Достастық құру туралы декларация қабылданған атақты Алматы саммитін шақырудың бастамашысы ретінде өзінің талассыз беделін кезекті мәрте бекемдеп берді. Біздің Көшбасшымыздың дипломатиялық өнерінің арқасында Қазақстанға еуроатлантикалық қоғамдастықтағы әріптестерінің уәделі қолдауына қол жеткізу мүмкін болды.

Біз Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалығының тарихи маңызы туралы жиі айтамыз. Және бұл арада насихаттық асыра сілтеушілік жоқ, өйткені, осынау бірегей ұйым тарихында тұңғыш рет оған бұрынғы КСРО құрамына енген, орталықазиялық өңірде орналасқан және оның үстіне Ислам Конференциясы Ұйымына қатысушы ел болып табылатын мемлекет жетекшілік етіп отыр. Біздің еліміздің төрағалығы ЕҚЫҰ-ға, сондай-ақ жасампаздық және реформаторлық миссия қолынан келетінін бүкіл әлемге көрсету міндеті тұрған Қазақстанның өзіне де нағыз қыр көрсету болды.

Қазірде, 2010 жылдың соңында ЕҚЫҰ-ға мүше мемлекеттер басшылары, дипломаттар мен сарапшылар Қазақстанның ұйым жетекшісі ретіндегі жұмысы ерекше табысты және тиімді болды деген ортақ пікір білдіріп отыр. Біздің еліміз күрделі халықаралық өмір шындығын есепке ала отырып, жаңа геосаяси жағдайларда Жаңа Еуропа үшін Хельсинки актісі мен Париж хартиясының негіз қалаушы қағидалары мен қалыптарын нығайтуға және насихаттауға өзінің дайын екенін мәлімдеді. Мемлекет басшысы полиэтностық және көпконфессиялы қоғамда дау-жанжалсыз бейбіт қатар өмір сүруге болатынын айғақтап келе жатқан Қазақстан тәжірибесі бүгінде ұлттық шекарадан асып, әлемдік маңызға ие болғанын атап көрсетті. Қазақстанның ішкі тұрақтылығы айтарлықтай деңгейде өңірлік және тіпті жаһандық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің тетігі болып табылатын факт ретінде халықаралық қоғамдастық тарапынан да жан-жақты танылып отыр.

ЕҚЫҰ қызметінің барлық үш өлшеміне немесе үш "себетіне" қатысты проблемаларды шешу үшін біздің теңдестірілген, сындарлы көзқарас қалыптастыруымыз керек деген Президент Н.Назарбаевтың сөзінің ЕҚЫҰ үшін маңызы өте зор. Бейнелей айтқанда, ол "себеттердегі" "жүктерді" бірдейлендіру қажет. Бұл ұстаным ЕҚЫҰ-ға мүше мемлекеттер астаналарында оң қолдауға ие болды. Бұл сәттің саяси тұрғыда өте маңызды болуының себебі неде? Өйткені, Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалық ету ықтималдығы төңірегіндегі пікірталастар кезінде біздің еліміз ұйымға сыни көзқарастағы мемлекеттер тобының "Троя аты" рөлін өзіне алып, оны әлсіретуге талпынбақ деген қауіптер айтылды. Қазақстан төрағалығының барысы мен мазмұны барлық қауесеттерді теріске шығарды. Жалпыұлттық Көшбасшы мен оның дипломатиялық қызметі ЕҚЫҰ әлеуетінің, сонымен бірге, беделінің де нығаюына сөзсіз жағдай жасаған сындарлылық пен креативтілік таныта білді.

Ұйымның 1999 жылғы Ыстамбұл саммиті өткеннен бергі уақытта ЕҚЫҰ-ны басқарған бірде-бір ел төрағалықтың Қазақстан ұсынып, жүзеге асырғандай бағдарламасын жасай алған жоқ. Біздің еліміздің осы жыл бойына Президент Н.Назарбаевтың көшбасшылығымен жүргізген жұмысы мемлекеттердің еуроатлантикалық және еуразиялық қоғамдастығына орасан зор әсер етті. Қауіпсіздік, экономика, демократияны дамыту мәселелері қазақстандық төрағалықта толық түрінде қамтылып, ұжымдық негізде шешу үшін қосымша серпінге ие болды. Ең бастысы — Қазақстан өзін жауапты да беделді халықаралық ойыншы ретінде көрсетті және, әрине, оның мойындалған Көшбасшысының тарихи қызметі де дәл осыдан көрініс табады.

Мысалға, Қырғызстандағы қайғылы оқиғаларды алайық. Егер Қазақстан ЕҚЫҰ төрағасы болмағанда, көрші елдегі ахуалды реттеудегі бұл ұйымның рөлі, өзге елдердегі дау-жанжалдар кезінде талай қайталанғандай, басқаша, мейлінше шектеулі болар еді. Қырғызстандағы ахуалдың ең бір шиеленісті кезінде Президент Н.Назарбаевтың іс-қимылының нағыз дер уақытында, сындарлы және тиімді болғаны сондай, ол, сөз жоқ, әлемдік дипломатия тарихындағы ірі оқиғалардың санатына қосылатын болады. Ресей және АҚШ президенттерімен кеңесе отырып, Елбасы ол елдегі ахуалдың тұрақтануында шешуші рөл атқарды. ЕҚЫҰ-ның Іс басындағы төрағасы Қ.Саудабаевтың Бішкекке өзінің арнайы өкілін шұғыл түрде жіберуі және оның Қырғызстандағы ахуалды реттеуге барлық халықаралық ұйымдардың күш-жігерлерін біріктіруі де маңызды фактор болды. ЕҚЫҰ Саммитін Астанада өткізуге бірауыздан келісе отырып, халықаралық қоғамдастықтың да осынау нәтижелі жұмысты назарға алғанына күмән жоқ.

Қазақстан қызметі ауған бағытында да барынша пайдалы болды. Біздің еліміз — осы елдің студенттерін қазақстандық жоо-ларда оқыту үшін 50 миллион доллар бөле отырып, ЕҚЫҰ-ға қатысушылар ішінде Ауғанстанға көмек көрсетуде нақты іс-шаралар қабылдаған бірден-бір ел. Лиссабондағы НАТО саммитінде сөйлеген сөзінде Президент Н.Назарбаев Қазақстан Солтүстік альянс атынан іс-қимылдар жасайтын қауіпсіздікті қолдаушы халықаралық күштер үшін ресурстық базаға айнала алар еді деп мәлімдеді, сонымен бірге, НАТО-ға қатысушы мемлекеттер басшыларын ЕҚЫҰ Саммитіне қатысып, ауған проблемасын талқылауға тікелей атсалысуға шақырды.

Астана Саммиті Қазақстан тәуелсіздігінің барлық кезеңдерінде біздің халқымыздың ұлы мұраттарға ұмтылысына берік сенген және осынау ізгілікті мақсатта жетістіктерге қол жеткізген Президент Н.Назарбаевтың жеке триумфы.

Қазақстанның "екінші себетке" қатысты ұстанымы да креативті болды. Президент Н.Назарбаев ұсынған жаңадан "Маастрихт плюс" тұжырымдамасын әзірлеп, қабылдау идеясы әлемдік қоғамдастықтың саяси және экономикалық топтары арасында оң сілкініс тұғызды. Ол — жаһандық қаржы-экономикалық дағдарыстардың алдын алу және олардың зардаптарын жоюда бірлескен ұстанымдар қалыптастыру тұрғысынан қарағандағы экономикалық ынтымақтастықтың перспективаларына қатысты мүлде жаңа көзқарас. Осыған дейін ЕҚЫҰ-ның бірде-бір форумы дағдарыс проблемасын талқылауға арналмағандықтан, аталған бастаманың көкейкесті екендігі өзінен-өзі көрініп тұр. Іс жүзінде Қазақстан бұрын да еуропалық қоғамдастықпен қарым-қатынастардың бүкіл кешеніне бұлжымас басымдықпен көңіл бөліп келген болатын. Мысал ретінде Қазақстанның ол құрлықпен жан-жақты байланыстарының басты бағдарына айналған "Еуропаға жол" мемлекеттік бағдарламасын келтіруге болады. Еуропамен ынтымақтастықтың мұндай біртұтас бағдарламасын бірде-бір орталықазиялық ел қабылдаған жоқ және ол біздің еліміздің ЕҚЫҰ-ға төрағалығына өзіндік бір прелюдия қызметін атқарды.

Осылайша, Қазақстан ЕҚЫҰ қызметіндегі орталықазиялық компонентті айтарлықтай күшейтті. Біздің мемлекетіміздің төрағалығымен ұйым шынайы еуразиялық сипатқа ие болды. Қазақстан басшысының қауіпсіздіктің еуроатлантикалық және азиялық болып бөлінбейтіндігі туралы тезисі жан-жақты қолдау тауып, жалпыға бірдей мойындалатын саяси шындық сипатын иеленді. Қауіпсіздік өңірлік шекаралары жоқ, біртұтас жаһандық ұғымға айналды. Мемлекеттер өзге елдердің қауіпсіздігіне зиян келтіре отырып, өз қауіпсіздігін құруға болмайтынына көз жеткізді. Соған сәйкес қауіпсіздік проблемасын шешу үшін ұжымдық күш-жігер қажет екендігі түсініліп, қазіргі әлемдік құрылыстың жаппай трансформациялануы мен инновациялық идеологиялардың дамуы кезеңінде ЕҚЫҰ мүмкіндіктеріне деген мүлде жаңа көзқарас пайда болды. Қазақстанның төрағалығы ЕҚЫҰ-ның өзектік тірегін нығайтып, ұйымға қосымша күш берді, ал ол шапшаң өзгеріп жатқан халықаралық ахуалда, оның таяуда ғана беймәлім күйде болған болашағын ескере келгенде, мейлінше маңызды. ЕҚЫҰ бүкіл әлемдік қоғамдастыққа оптимизм ұялататын ұйымға айналды.

ЕҚЫҰ Саммитін Астанада өткізу фактісінің өзі еуроатлантикалық қоғамдастықтың көптен күткен назарының Орталық Азияда орын алған нақты проблемаларды қарау мен шешуге қарай ауысқанының шынайы айғағы болып табылады. Бұл орайда ЕҚЫҰ-ны қайта пішіндеуге, іс жүзінде ұйымды реформалауға елеулі үлес қосқан Қазақстанның еңбегі өте зор.

Қазақстан ЕҚЫҰ-дағы өзінің орасан табыстарына қомақты сыртқы саяси жүкпен келді. Сонау 1992 жылы БҰҰ Бас Ассамблеясының 47-ші сессиясында Президент Н.Назарбаев айтқан Азиядағы өзара іс-қимыл мен сенім шаралары жөніндегі кеңесті (АӨСШК) шақыру туралы идея табысты жүзеге асырылды. ЕҚЫҰ-ға төрағалық басталғанға дейін Қазақстан өзінде АӨСШК-нің екі саммитін өткізді, оны халықаралық қатынастарда нақты іс-қимылдар жасайтын факторға айналдыра отырып, аталған форумның институттануына қол жеткізді. АӨСШК ЕҚЫҰ-ның азиялық баламасы ретінде қарастырыла бастады. Қазақстан басшысы ЕҚЫҰ мен АӨСШК тұғырнамасында біртұтас еуразиялық қауіпсіздік тұжырымдамасын әзірлеу мүмкіндіктерін қарастыруды ұсынды. Бұл бастама форумның биылғы жылы Ыстамбұлда өткен үшінші саммиті кезінде талқыланды.

Біздің еліміз ядролық қаруларды таратпау режимін нығайтуға бағытталған нақты іс-қимылдарымен өзінің халықаралық беделін айтарлықтай нығайтты. Семей полигонын жабу туралы шешім, әлемдегі қуаты жағынан төртінші ядролық қарудан ерікті түрде бас тарту, Ядролық қаруды таратпау жөніндегі келісім мен Ядролық қаруды сынауға жалпыға бірдей тыйым салу туралы келісімге қосылу — осы шешімдердің бәрі Президент Н.Назарбаевты әлемдік орбитаға шығарып, оның жаппай қарусыздану ісінің бұлжымайтын жақтаушысы ретіндегі беделін нығайтты. БҰҰ Бас Ассамблеясының 29 тамызды Ядролық сынақтарға тыйым салудың халықаралық іс-қимыл күні деп жариялау туралы арнайы қарар қабылдауы тегіннен тегін емес.

Біздің елімізге өзінің құрметті де жауапты миссиясын орындауына жоғары дәрежеде ықпал еткен ЕҚЫҰ-ның Парламенттік Ассамблеясының қызметіне жеке тоқталып өту қажет. ЕҚЫҰ Парламенттік Ассамблеясының бұрынғы президенті Ж.Соарештің айтуынша, Қазақстанның төрағалығы "мейлінше динамикалылығымен" ерекшеленеді. Қазақстанның парламенттік делегациясы ЕҚЫҰ ПА-ның барлық форумдарында, ал олар аз болған жоқ, соның ішінде, Астана мен Алматыда өткен екі өкілетті конференцияларда да үлкен жұмыстар жүргізді, еуроатлантикалық қоғамдастықтың Астанада саммит өткізу туралы Президент бастамасына батыл түрде қолдау көрсетуі соның нәтижесі болып табылады. Бұл форумның жұмысына біздің халқымыздың шынайы достарына айналған Парламенттік Ассамблея Бюросының мүшелері, еуропалық және американдық заң шығарушылар қатысатын болады.

Күн тәртібінің алуандығы тұрғысынан алғанда алдағы саммит әлемдік саясаттағы өте айрықша оқиға болмақ. Әрине, қазіргі заманның барлық күрделі мәселелері бір сәтте шешім таба қояды деп күтудің де қажеті жоқ. Бірақ ЕҚЫҰ-ға мүше мемлекеттер басшыларының аса күрделі халықаралық жағдайда Ауғанстан мен Қырғызстандағы сияқты проблемаларды шешу үшін өзара іс-қимылдар сұлбасын анықтауға талпынып, созылмалы жанжалдар бойынша жүретін келіссөздер үдерістеріне серпін беру және қаржы-экономикалық проблемаларды талдау үшін араға 11 жыл салып Астанада кездесу өткізуге келісуі — жаһандық ауқымдағы маңызды оқиға.

Басқаша айтқанда, шындықтан алыс пікірталастар емес, еуразиялық қауіпсіздіктің жаңа жүйесін құру туралы нақты әңгімелер күтіледі. ЕҚЫҰ-ға мүше мемлекеттердің арасындағы өз қалыптарына сәйкесті табиғи қарама-қайшылықтарға қарамастан, Қазақстанның төрағалығымен, БҰҰ және өзге де халықаралық ұйымдардың қолдауымен қалай дегенде де олар саммиттің қорытынды құжаты бойынша консенсустық шешім таба алатын болады. Ол ЕҚЫҰ-ның қайта жаңғырғаны туралы, әлемдік саясатта "Астана рухы" атты ұғымның пайда болғаны туралы толық сеніммен айтуға жағдай жасамақшы. Ал бұл жалпыға бірдей мойындалған Көшбасшы Н.Назарбаевтың басшылығындағы біздің жас мемлекетіміздің тарихи табысы емес пе? Әкелік тұрғыдан негізін қалаушысы біздің Көшбасшымыз болып табылатын Астананың ЕҚЫҰ қуатты энергиялық нөр алған және өз әлеуетін нығайтқан қала ретінде халықаралық қатынастардың шежіресіне енетініне еш күмән жоқ. Саммиттің Хельсинки актісінің 35 жылдығына, Жаңа Еуропа үшін Париж хартиясының 20 жылдығына және Екінші дүниежүзілік соғыстың аяқталғанына 65 жыл толуына сәйкес келуінің де терең нышандық мәні бар. Бұл сәттер біздің еңлордамыздағы форумның тарихи маңызын күшейте түседі. Астана Саммиті Қазақстан тәуелсіздігінің барлық кезеңдерінде біздің халқымыздың ұлы мұраттарға ұмтылысына берік сенген және осынау ізгілікті мақсатта жетістіктерге қол жеткізген Президент Н.Назарбаевтың жеке триумфы.

ҰЛЫ ЖЕТІСТІКТЕРДІ ХАЛЫҚТЫҢ ПЕЙІЛІНЕ БЕРЕДІ

Тарихымызға қарасақ, тәуелсіздігіміздің оңай келмегені бәрімізге белгілі. Тәуелсіздігіміздің әр бір жылы қазаққа құт әкеліп отыр. Өзгелермен тереземіз теңелді. Тұңғыш Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың сындарлы саясаты кешегі күні көз жасын төгіп өткен қазақтың бүгінгі күнін мерекелі де берекелі етті. Экономика қарыштап өсті. Мықты мемлекеттердің әлемдік дағдарыста тірсегі майысқанда Қазақстан өз елін дамыту үшін инвестиция салып жатты.

Уәлихан БИШІМБАЕВ,
М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің ректоры, Ұлттық Ғылым академиясының академигі.

Азия елдерінің ішінде, кешегі одақтас республикалар арасында, мұсылман жұртында және түрік әлемінде алғашқы болып Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық ұйымына төраға болды. Кәрі Еуропа жас Қазақ мемлекетіне төрін ұсынды. Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалық етуінің өзі — біздің еліміздегі экономикалық, саяси реформалардың жүргізілуі, жаңа Қазақстанның әлемде танылуы және Президентіміздің халықаралық беделінің нәтижесінде қол жетіп отырған тарихи жеңіс. Қазақстан 56 мемлекеттің басшыларын жинап, жаһандық саммит өткізгелі жатыр. Осындай күнге де жеттік.

Еуропалық қоғамдастық елімізді ЕҚЫҰ-ның төрағалығына сайлау арқылы зор сенім мен құрмет көрсетті. Осы уақытқа дейін Қазақстан Республикасы Шанхай ынтымақтастық ұйымын басқарған болса, келесі 2011 жылы Ислам Конференциясы Ұйымына басшылық жасамақ. Көптеген шетелдік сарапшылардың пікірінше, тиімді, көп бағытты сыртқы саясат қалыптастыруға қол жеткізген Қазақстан Республикасы мемлекеттер арасындағы сындарлы өзара ықпалдастықты нығайту арқылы Батыс пен Шығыс арасындағы ашық әрі сенімді пікір алмасуды қалыптастыруда барынша бейімді әрі қолайлы үміткер. Бұл факторлар Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалық бағдарламасын жасау барысында толығымен ескерілді.

Қазақстан ЕҚЫҰ-ға төрағалығының басты басымдылығы етіп этносаралық және конфессияаралық төзімділік тақырыбын белгіледі. Төзімділік пен кемсітпеушілік мәселелері бойынша ЕҚЫҰ орталығын ашуды және ЕҚЫҰ құрамында этносаралық, дінаралық төзімділік мәселелері бойынша Жоғарғы Комиссар лауазымын ендіруді ұсынды.

Сонымен қатар, Қазақстан өзінің төрағалығы кезінде бірқатар ғаламдық жанжалдарды реттеуде айрықша белсенділік танытып қана қоймай, өзінің бітімгерлік қуатын да дәлелдеп үлгерді. Соның бірі — Қырғызстанға араағайындық етіп, бейбітшілікті реттеуге күш салуы болды.

Төрағалық мерзімі 31 желтоқсанда аяқталады дегенімізбен, Қазақстанның ұйымға төрағалығы жемісті екенін қазірдің өзінде ауыз толтырып айта аламыз. Бұл баға Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы Парламентаралық ассамблеясының аясында ұйымдастырылып, "ЕҚЫҰ мен ТМД: жаңа мүмкіндіктер мен перспективалар" тақырыбындағы Қазақстанның Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық ұйымына төрағалығына арналған халықаралық парламенттік конференцияның қабылдаған декларациясында да жоғары баға берілді, яғни "5+" деп бағаланды. Оның преамбуласында Қазақстанның ЕҚЫҰ-дағы 2010 жылғы төрағалығын атқару жөніндегі қызметін, соның ішінде 2010 жылдың 1-2 желтоқсанында Астанада ЕҚЫҰ-ның Саммитін өткізу жөнінде шешім қабылдағанын жоғары бағалай отырып, алдағы Астана Саммиті ұйымының әскери-саяси инструментариясын күшейтуде елеулі ілгерілеушілікке қол жеткізілетініне сенім көрсетілді. Осы мәртебелі миссия аяқталып келеді.

Соңғы 30-40 жылдарда әлем мүлдем өзгерді. 70-жылдары орын алған екі үлкен жүйе капитализм мен социализм арасындағы "қырғиқабақ" соғыс пен психологиялық қысым аяқталғанымен, әлем әлі де тыныштсыздық күйінен арылған жоқ. Керісінше, адам өміріне қауіп төндіретін кикілжіңдер мен апат ошақтары барынша көбейіп, олардың әрекеттері жаһандық сипат ала түсуде. Әлемді жайлап бара жатқан лаңкестік, экстремизм, табиғи-климаттық, гуманитарлық және экологиялық апаттар, аштық, жұқпалы індеттер, ұлтаралық және дінаралық қақтығыстар, қаржы-экономикалық дағдарыс — осының бәрі халықаралық қауымдастықтың күштерін біріктіруді қажет етеді.

Міне, осындай ерекше жағдайда Қазақстан ЕҚЫҰ-ға төрағалық етуде. Республика Президенті Н.Ә.Назарбаев Қазақстан төрағалық еткен 2010 жылы ұйым жұмысын жандандырып, жаңа сапаға, тың белеске көтерілуіне назар аударып, осы мақсатта бірқатар кешенді жұмыстар атқаруға жағдай жасады.

ЕҚЫҰ үш мақсатта қызмет ететіні мәлім. Ол саяси, құқықтық, экономикалық-экологиялық бастамаларымен қатар, адами өлшемдерге де көңіл бөледі.

Өз уақытында ядролық қарудан бас тартып, бүкіл әлем қауіпсіздігіне үлкен үлес қосқан Қазақстан бұл күндері де осы гуманистік идеалынан айныған жоқ. Өзінің толеранттылық және ұлтаралық қатынастар мәдениеті саласындағы тарихи дәстүрі мен мол тәжірибесін пайдаланып, Ауған мәселесін гуманитарлық бастамаларды іске асыру арқылы шешу жобасын ұсынды. Бұл — өте батыл және саяси, әлеуметтік жағынан сарабдал шешім. Адам қай уақытта қару мен күш қолданудан бас тарта алады. Ертеңгі күніне сенімі нығайып, өзінің тұрмыс-тіршілігін жан-жақты бағамдай алған жағдайда ғана. Ауғанстанда саяси, экономикалық шаралармен қатар, білім беру ісін де дамыту қажет. Осы мәселені шешуде Ауғанстанға Қазақстанның құны 50 млн. доллар тұратын білім бағдарламасын ұсынуы — өте маңызды қадам. Ауғандық азаматтар Қазақстанда білім алу арқылы екі елдің арасында рухани-адами қарым-қатынас орнатады. Сонымен қатар, Қазақстан Ауғанстандағы ауруханалар мен жолдарды жөндеуге 4 млн. доллар бөлді, 3,03 мың тонна тамақ өнімдері гуманитарлық көмек ретінде жіберілді. Осы шаралардың бәрі Ауғанстанда бейбіт өмірдің тұрақтануына жағдай жасайды.

Қазақстанның, қазақ жұртының әлемдік қатардан ойып орын алуы, мойындатуы, ең алдымен, Елбасымыздың сарабдал саясаты екендігі даусыз. Нұрсұлтан Назарбаев әлемде ядролық қарусыздану жөнінде бастама көтерген алғашқы президент. Егер әрбір мемлекет адамдарды, тіршілік иелерін шыбындай қыратын атом бомбасын жасауда бәсекеге түсер болса, миллиондаған жазықсыз адамдардың қаны төгілер еді. Біздің Президентіміз сол апаттың алдын алды.

Ядролық қауіпсіздік жөніндегі жаһандық бірінші саммит қарсаңында елімізге Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас хатшысы Пан Ги Мун келіп, Семейге барып, полигонның орнын көргеннен кейін тебіреніп тұрып мәлімдеме жасағанда: "Қазақстан Президентінің осынау сынақ алаңын жауып қана қоймай, тұтас өңірде ядролық қарудан ада аймақ құрғанына зор қолдау білдіремін. Оның бұл қадамы біздің ядролық қарусыз әлемді құру ісіміздің ең берік іргетасы іспетті. Барлық елдердің басшылары Нұрсұлтан Назарбаевтан үлгі алып, оның жолымен жүруге тиіс. Мен БҰҰ-ның Бас хатшысы ретінде ядролық сынақ алаңының қақ жүрегінде тұрып, барлық әлем елдерін Қазақстаннан үлгі алуға шақырамын" — деп жоғары баға берді.

Шілде айында Венада өткен аз ұлт өкілдерінің білім алуына жағдай жасауды талқылаған кеңесте ЕҚЫҰ-ның Аз ұлттар істері жөніндегі Жоғарғы комиссары Кнут Воллебек Қазақстан төрағалығына осы мәселеге айрықша көңіл бөлгендігі үшін алғыс айтты. Қазақстан өз елінде тұратын көптеген ұлт, этнос өкілдеріне олардың ана тілінде білім алуына жағдай жасап отыр. 88 мектепте оқу өзбек, тәжік, ұйғыр және украин тілдерінде жүргізіледі. 108 мектепте 22 этностың тілдері дербес пән ретінде оқытылады. 30 этностың тілдерін оқып-үйрететін 190 лингвистикалық орталық жұмыс істейді. Кнут Воллебек Қазақстан Үкіметінің алдағы кезде де әртүрлі этностық және тілдік топтарды білім, тіл саясаты арқылы қоғамға кіріктіре түсу саясатын жүргізуді жалғастыратынына, сондай-ақ аз ұлттардың қоғамдық өмірдің барлық салаларына еркін қатысуына, өкілеттілік алуына көмектесе беретініне сенім білдірді.

Қазақстан үшін ЕҚЫҰ-ның білім саласындағы қызметі жаңа көкжиектер мен мүмкіншіліктер ашады. Осы орайда Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі Елбасының мектеп, жоғары оқу орындары буынына қойып отырған талаптарын халықаралық білім стандарттарына лайықты құру бағытын ұстанып отыр.

Қазақстандық білімді әлемдік білім беру стандартына сәйкестендіру мақсатында 2010 жылы Болон декларациясына қол қойып, Еуропалық білім беру кеңістігіне ендік. Бұл, әрине, Қазақстан мен ЕҚЫҰ арасындағы табысты ынтымақтастықтың нәтижесі. Табысты басталған барлық халықаралық қарым-қатынастарымызға ЕҚЫҰ-ның ықпалы барын сезінеміз.

М.Әуезов атындағы ОҚМУ 2008 жылы Германияның белгілі "АСИИН" аккредиттеу агенттігінде жеті мамандық бойынша халықаралық аккредиттеуден өтіп, мамандар дайындау сапасы Еуропалық талаптарға сай деп танылды. Олардың төртеуін Еуропалық химия ассоциациясы "ESTNA" евробакалавр белгісіне лайық деп бағалады. Бұл да ЕҚЫҰ қызметінің аясында қол жеткізіліп отырған табыстар. Осындай халықаралық байланыстардың дамуы барысында Қазақстанның жоғары оқу орындары Батыста танылa бастады. Еуропаның белгілі жоғары оқу орындары Қазақстан университеттеріне қызығушылық танытып отыр. Университетіміз Манчестер Метрополитен университеті, Гамбург қолданбалы ғылымдар мектебімен тығыз байланыс жасап, екі дипломдық бағдарламаларды іске асыруда.

ЕҚЫҰ-ның күш жігері, ең алдымен, төзімділіктің қажеттілігін, ымырашылдық және бейбіт қатар өмір сүру идеяларының маңыздылығын түсінуді қалыптастыру үшін жас ұрпаққа бағытталған. Өйткені, ол жас ұрпақтың мүмкіндіктері мен бо-лашағының кепілі болып табылады.

Университеттің студенттері көп ұлтты және еліміздің жарқын болашағы. Университетімізде 32 ұлт өкілдерінен тұратын студенттік ассамблея құрылып, Қазақстандағы этносаралық татулық пен тұрақтылықты баянды етуде табысты жұмыс атқаруда. Бұл Қазақстан халқы Ассамблеясының төзімділік ұстанымдарын іске асырудағы университетте орын алып отырған көрініс-дәлел.

Білім — кез келген мемлекеттің аса маңызды стратегиялық ресурсы. Өйткені, қазіргі ақпараттық технологиялар заманында елдің қуаттылығы оның материалдық, табиғи мүмкіндіктерімен ғана емес, адами капиталымен анықталады. Ал адами капиталдың өзегі, күре тамыры — білім. Білім беру процесінде кәсіптік, функционалдық оқыту бағдарламаларынан гөрі жеке тұлғаны дамытуға бағытталған тұжырымдамалар маңыздырақ. Өйткені, қазіргі қоғам интеллектуалдық деңгейі өте жоғары, өзгерістерге жедел бейімделе алатын іскер әрі бәсекеге қабілетті тұлғаны қажет етеді.

Профессор-оқытушылар құрамы Қазақстанның ЕҚЫҰ-ға төрағалық етуінің маңызын болашаққа бағытталған үлкен жоспарлар мен бағдарламалар деп түсінеді. Төрағалық қызметке, әсіресе, студенттердің үлкен мән беріп, қызығушылық танытып отырғаны бәрімізді қуантады. Олар университетте өтетін "Қазақстанның ЕҚЫҰ-мен ынтымақтастығы: жетістіктер және дамуының келешегі" атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның жұмысына белсене қатысуды жоспарлап отыр.

Қазір Қазақстан Астанада Саммит өткізудің соңғы әзірліктерін жасап жатыр. Ал Қазақстанның осы міндетті абыроймен аяқтағаны дәтке қуат, ұлтқа мақтаныш, мемлекетке бедел, алдағы биік мақсаттардың темірқазығы.

Тарих жадынан ештеңе ұмыт қалмайды. Сонау тоқсаныншы жылдардың басындағы жүдеу-жадау, тағдыры бұлдырлау көрінген Қазақстанмен бүгінгі жаңарған, жасарған, әлемдік өркениет көшіне кірген әлеуетті Қазақстанды салыстыруға болмайды. Қазақстан әлемдегі мықты мемлекеттердің мойындауына ие болды. Ал, ол оңайшылықпен келген жоқ.

Қазақстанның болашағы — жастар аға буынның іргелі істеріне лайық болуы тиіс екенін терең сезінеді.

ҰЙЫМ САММИТІ – ЖЕТІСТІГІМІЗ БЕН МАҚТАНЫШЫМЫЗ!

Дәулет СЕЙСЕНҰЛЫ,
"Егемен Қазақстан".

Осындай тақырыппен қалалық әкімдіктің мәжіліс залында дөңгелек үстел өткізілді. Оған әкімдіктің жауапты қызметкерлері, жергілікті мәслихаттың депутаттары, үкіметтік емес ұйым өкілдері, саясаттанушы ғалымдар, сондай-ақ жергілікті дін басылары қатысты.

Дөңгелек үстел басындағы жиынды қала әкімінің орынбасары Тұрсынғазы Мүсәпірбеков кіріспе сөзбен аша келіп, Астанада өткелі жатқан ЕҚЫҰ Саммитінің мән-маңызына кеңінен тоқталды. Шындығында, Астана Саммитін ЕҚЫҰ-ға мүше елдердің бәрінің қолдап дауыс беруі көп нәрсені аңғартса керек. Ол — еліміздің, Елбасымыздың әлемдік қоғамдастық алдындағы зор беделінің арқасы. Ал 11 жылдан кейін өткізіліп отырған мұндай алқалы жиын тек Қазақстан, яки ЕҚЫҰ-ға мүше елдер үшін ғана емес, әлемдік деңгейдегі ауқымды шара. Оған серіктес елдер басшыларының, халықаралық ұйым жетекшілерінің, үкіметтік емес ұйым өкілдерінің де көптеп келіп отырғаны соның жарқын бір айғағы.

Осындай пайымдаулар дөңгелек үстел басындағы жиында жан-жақты тарқатылып айтылды. Жиналғандар еліміздің халықаралық қауіпсіздікті нығайтудағы үлесін нақтылы мысалдармен айтып берген жергілікті үкіметтік емес ұйымының вице-президенті Николай Исаевтың да сөзін зейін қойып тыңдады. Сондай-ақ, орталық мешіттің бас имамы Тыныштық қажы Яхияұлының діни орындардың демократиялық қоғамды дамытудағы үлесі туралы әңгімесі де әсерлі шықты.

Дөңгелек үстел басындағы жиынға қатысушылар бұдан кейін өзара пікір алмасты. Жиын соңында онда айтылған ұсыныстар бірауыздан қабылданды.

СЕМЕЙ.